

Öğretmenlerin, Örgütsel Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

The Relationship Between Teachers' Organizational Socialization Levels And Their Cooperation Competencies

Recep AYDIN¹ Şenay SEZGİN NARTGÜN²

Özet

Bu çalışmada; öğretmenlerin, örgütsel sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterlilikleri arasındaki ilişki incelenmektedir. Çalışmanın evrenini 2012–2013 eğitim-öğretim yılında Düzce ilinde görev yapan 4069 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem 350 öğretmenden oluşmaktadır. Basit rastgele örneklem alma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada örgütsel sosyalleşme ölçeğinin alt boyutları olan mesleki yeterlik, örgüt tarih ve dili ile örgüt politikası alt boyutları bazı kişisel değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir. Çalışmada birlikte çalışma yeterliği ölçeği ile örgütsel sosyalleşme ölçeğinin alt boyutları olan mesleki yeterlik, okul tarih ve dili ve örgüt politikası alt boyutlarında düşük, kişilerarası ilişkiler ve örgüt amaç ve değerlerine uyum alt boyutlarında ise birlikte çalışma yeterlilikleri ölçeğiyle orta düzeyde ilişkisi tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Sosyalleşme, Örgütsel Sosyalleşme, Birlikte Çalışma.

Abstract

This study investigates the relationship between teachers' organizational socialization level and cooperation competencies levels. The universe of the research consists of 4069 teachers working in Düzce province in 2012–2013 educational year. Random sampling method has been used and 350 teachers have participated in the study. Statistically significant differences according to some demographical variables have been observed in professional competence, organizational history and language, organizational policy and conformity with goals and values subscales of organizational socialization scale. In the study, a low level correlation has been observed between cooperation competence scale and some subscales of organizational socialization such as professional competence, organizational history and language and organizational policy. The correlation between cooperation competencies scale and interpersonal relationships, conformity with organizational goals and values subscales of organizational socialization scale has been observed to be moderate.

Key Words: Teacher, Socialization, Organizational Socialization, Cooperation.

¹ Düzce Mesleki Eğitim Merkezi, Düzce, raydinn@gmail.com

² Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bolu, szbn@yahoo.com

Giriş

Birey yaşamını sürdürmek, kendisini geliştirmek yaşamdan tat alabilmek için bir toplum içerisinde yaşama ve sosyalleşme ihtiyacı içindedir. Sosyalleşme bireyin, belirli bir sosyal grubun ya da toplumun oluşturulmuş normlarını ve yollarını öğrenmesi ya da bunları genel olarak kabul etmesi sürecidir (Çalık, 2006). Sosyalleşme sadece bireyler arasında değil bireylerle örgütler, örgütlerle örgütler arasında da olabilmektedir. Bu bağlamda Van Maanen (1978) örgütsel sosyalleşmeyi insanların örgüt içinde başkaları tarafından kendileri için yapılandırılmış yeni örgütsel konum, statü veya rollerle ilgili bağları öğrenme deneyimleri olarak tanımlamıştır. Memduhoğlu (2008) ise örgütsel sosyalleşmeyi, örgüte ait değer ve kuralların örgüte yeni katılanlara öğretilmesi süreci olarak tanımlamaktadır. Örgütsel sosyalleşme örgüt ile çalışanları arasındaki etkileşimi kapsamakta ve bu etkileşim sayesinde çalışanlar, örgütün kendilerinden beklediği davranışları öğrenmektedirler (Balcı, 2000).

Konuya ilişkin literatür (Gruman ve diğ., 2006; Morrison, 1993; Van Manen ve Schein, 1979) incelendiğinde, örgütsel sosyalleşme ile ilgili üç temel yaklaşımın tartışıldığı görülmektedir. Birinci yaklaşım, örgüt temelli çabalar konusuna odaklanmakta ve bireyleri örgütsel sosyalleşme sürecinde pasif-tepkici olarak değerlendirmektedir (Van Manen ve Schein, 1979). İkinci yaklaşım, örgütsel sosyalleşme sürecinde daha çok birey temelli çabalara odaklanmakta ve bireylerin proaktif yönü üzerinde durmaktadır (Morrison, 1993). Üçüncü yaklaşım ise, bireysel temelli ve örgüt temelli faktörlerin birlikte değerlendirilmesi konusuna odaklanmakta ve başarılı sosyalleşmenin, etkileşimci bir yapının sonucu gerçekleşeceğini savunmaktadır (Griffin ve diğ. 2000, akt: Ergün ve Taşgıt, 2011). Çünkü örgüt-birey uyumunun sağlanmasında iş görenin kendine ait değer yargıları ile örgütün kendine has kültürü arasındaki denge sosyalleşme faaliyetleri ile sağlanabilir. Sosyalleşme bu dengeyi sağladığı gibi, çalışanı örgütün içine çekerek onu örgütün etkin bir üyesi yapar (Çalık, 2006; Özkan, 2005), iş görenin çıkarları ile örgütün çıkarlarını birleştirir.

Örgütsel sosyalleşme örgüt içinde bir değişimi içerdiği gibi iş görenlerin görev ve sorumluluklarını da kapsamaktadır. Bunun yanında sosyalleşme ile iş görenin örgütte de nasıl davranılacağını öğrenip bunlara uymasıyla da örgütte sosyal düzenin korunması sağlanır (Balcı, 2000; Ergün ve Taşgıt, 2011; Kartal, 2003; Memduhoğlu, 2008). Bu etkileşim süreci iş göreni örgüte hazırlar. Bu hazırlık özellikle öğrenen örgütlerdeki iş görenleri etkilemektedir. Öğrenen örgütlerdeki iş görenler: yöneticiler, öğretmenler ve diğer yardımcı hizmetlerdekilidir.

Örgüt üyeleri zaman içerisinde örgüt amaçları doğrultusunda örgüt içi etkileşimler, örgüt içi beklentiler, çevre etkisi sonucunda bir örgütsel sosyalleşme süreci yaşar. Örneğin; öğretmenler, mesleğe girdiklerinde ya da yeni öğretmenler öğrencilikten öğretmenliğe geçtiklerinde profesyonelleşmeye doğru bir statü değişimine uğrarlar. Öğretmenlerin yüksek düzeyde örgütsel sosyalleşmeleri, meslekleri ve mesleklerini icra ettikleri örgüt için olumlu tutum sergilemelerine imkân tanır. Aynı zamanda meslekleri ve sosyal rolleriyle ilgili durum ve davranışlar ile norm ve tutumları öğrenmeleri bu duruma ilişkin davranışları benimsemelerine dolayısıyla da örgüt için daha fazla çaba göstermelerine imkân sağlayabilir (Kartal, 2008; Vural, 2004; Yıldız, 2012).

Goldman'a (1987, akt: Küçükgođe, 2005) göre öğretmenler, meslekte aracılık edilmiş bir giriş yaşarlar; işlerine ilk olarak öğrenci-öğretmen deneyimlerine göre oluşturulmuş beklentilerle gelirler, öğretmenliklerinin ilk birkaç yılı içinde de idealizmden gerçekçiliğe doğru dereceli bir geçiş yaşarlar. Bu çerçevede öğretmenler, zamanla mesleğe uyum sağlarlar, öğretmen olarak etkinliklerini yansıtan bir dizi fonksiyonel beceri geliştirirler, iş doyumunu sağlarlar ve uzun dönemli kariyer gelişimine girerler.

Bir eğitim örgütünde sosyalleşme kadar şüphesiz ki personelin birlikte çalışma yetisi de önem arz etmektedir. Sağlıklı bir okul iklimi ardından başarıyı getireceği gibi hem ruhsal hem de fiziksel anlamda sağlıklı öğrenciler yetiştirmeye vesile olacaktır. Sağlıklı bir okul ikliminde sosyalleşmenin ve personelin birlikte çalışma yetisinin önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Demokratik ve işbirliğine dayanan bir okul kültürünün oluşturulabilmesi ve başarının yakalanabilmesi için eğitim işinin en önemli öğelerinden birisi olan öğretmenlerin katılımına gerek duyulmaktadır (Ünlü, Sünbül ve Aydos, 2009). Çünkü bir sınıfta farklı zamanlarda da olsa aynı amaç için bulunan öğretmenlerin, o amacı gerçekleştirme noktasında birlikte çalışmaya ihtiyaç duyacakları aşikârdır.

Birlikte çalışma, belli bir amaca ulaşmak için birlikte çalışan bireylerin oluşturduğu bir birlikteliktir. Bu tanıma bakıldığında grubun oluşmasında en önemli niteliklerden birinin belli bir amaca yönelik olarak birlikte çalışma olduğu görülmektedir (Çiftçi, Meydan, Koçyiğit ve Kayılı, 2011).

Eğitimin temel hedefi olan davranış değiştirme sürecinin gerçekleştiği biçimsel ve özel çevreler olan okullar, yaptıkları iş gereği diğer kurumlardan ayrılırlar. Okulların girdisi ve çıktısı insandır. Bu özellik onu, diğer örgütlerden ayıran temel bir özelliktir. Okulda öğretme-öğrenme sürecinin gerektirdiği tüm işlerden sorumlu olan ve bunun için okulun kaynaklarını kullanan kişiler olan öğretmenlerin, okuldaki davranışlarının etkili davranışlar olması ve birbirleriyle uyumlu olması gerekir (Arslan ve Sünbül, 2004).

Örgütsel sosyalleşme, örgütün kendisindeki değişimlerden çok, örgütte yeni çalışmaya başlayan kişilerdeki değişimleri ifade etmektedir. Bu nedenle sosyalleşme, davranış değişikliği, itaat, uyum, nüfuz, sadakat ve bağlılığın gelişimi gibi genel psikolojik süreçlere özel bir örnektir (Nicholson, 1998; akt: Çalık, 2006).

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Düzce ilinde çalışan öğretmenlerin, örgütsel sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterlikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu doğrultuda araştırmada şu alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Öğretmenlerin görüşlerine göre örgütsel sosyalleşme ve birlikte çalışma yeterlikleri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme algıları ve birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin görüşleri kişisel değişkenlere (cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, öğrenim durumu, okul türü, branş ve mesleki kıdem) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin görüşlerine göre örgütsel sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterlikleri arasındaki ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli: Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu yaklaşımda araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içerisinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005). Yapılan bu çalışma ile Düzce ili genelinde görev yapan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterlikleri arasındaki ilişki incelendiği için tarama modeli tercih edilmiştir.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, 2012- 2013 eğitim öğretim yılında Düzce ili genelinde görev yapan 4069 öğretmen oluşturacaktır. Evren kapsamında 28 lise 159 ilk ve ortaokul olmak üzere toplam 187 okulda görev yapan 4069 öğretmen bulunmaktadır. Araştırmada bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin tamamına ulaşamayacağı için örneklem alma yoluna gidilerek, basit rastgele örneklem alma yöntemi kullanılacaktır. Bu doğrultuda Düzce ili genelinde il-ilçe merkezi ile köy ve kasabada ilköğretim, ortaokul ve lise seviyesinde görevli toplam 400 öğretmene ulaşılmaya hedeflenmektedir. Ancak ulaşılmak istenen öğretmen sayısına %5 eklenerek 420 öğretmene ölçek dağıtılmış, ölçeklerin 363 tanesi yani %86,4'ü geri dönmüştür. Geri dönen 363 ölçekten 350'si değerlendirmeye alınmıştır. 13 ölçek bazı maddelerin boş bırakılması ve kişisel bilgilerdeki eksikliklerden dolayı değerlendirilmeye alınamamıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan farklı özelliklerdeki kurumlarda çalışan 350 öğretmenin %49'u (n=170) kadın, %51'i (n=180) erkek öğretmendir. Yaş değişkeni açısından öğretmenlerin %35'i (n=122) 21-30 yaş aralığında, %39'u (n=138) 31-40 yaş aralığında, %26'sı (n=90) 41 yaş ve üzerindedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %9'u (n=30) ön lisans, %85'i (n=299) lisans, %6'sı (n=21) ise Yüksek lisans ve doktora mezunudur. Çalıştıkları kurum incelendiğinde öğretmenlerin %37'si (n=128) ilkökulda, %30'u (n=107) ortaokulda, %33'ü (n=115) ise lise düzeyinde eğitim veren kurumlarda çalışmaktadır. Branş değişkeni açısından; öğretmenlerin %37'si (n=129) okul öncesi ve sınıf öğretmenliği, %21'i (n=73) Türkçe –Türk dili ve edebiyatı ile sosyal bilimler alanlarında, %14'ü (n=50) matematik ve fen bilimleri alanında, %9'u (n=32) yabancı dil, %5'i (n=18) görsel sanatlar-müzik ve beden eğitimi, %14'ü ise (n=48) meslek dersleri alanında çalışan öğretmenlerdir. Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin %27'si (n=93) 1-5 yıl arası, %26'sı (n=91) 6-10 yıl arası, %20'si (n=70) 11-15 yıl arası, %11'i (n=40) 16-20 yıl arası, %16'sı ise 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin %68'i (n=239) il veya ilçe merkezinde, %32'si ise (n=111) köy ve kasabada görev yapmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Araştırmada, Erdoğan (2012) tarafından geliştirilmiş “Örgütsel Sosyalleşme Ölçeği” ve Arslan ve Sünbül (2006) tarafından geliştirilmiş “Birlikte Çalışma Yeterlikleri Ölçeği” uygulanmıştır.

Örgütsel sosyalleşme ölçeği 24 madde ve kişilerarası ilişki, örgüt tarihi ve dili, mesleki yeterlik, örgütsel amaç ve değerlere uyum, örgüt politikası olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Örgütsel sosyalleşme ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada da örgütsel sosyalleşme ölçeğinin alt boyutlarında iç tutarlılık katsayısı mesleki yeterlik boyutunda .84, kişilerarası ilişkiler boyutunda .83, okul tarih ve dili boyutunda .85, örgüt politikası boyutunda .77, örgütsel amaç ve değerlere uyum boyutunda ise .88 ve ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı .91 bulunmuştur.

Birlikte çalışma yeterlikleri ölçeği 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeklerin güvenirlik çalışmaları araştırmacılar tarafından Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısı ile yapılmış ve .88 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise tek boyuttan oluşan Birlikte çalışma yeterlikleri ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması: Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde alt problemlere bağlı olarak verilerin çözümlenmesinde yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, varyans analizi, t-testi, korelasyon, kruskall-wallis kullanılmıştır. Farkın kaynağını incelemek için man-whitney U-testleri uygulanmıştır. Farklılıkların anlamlılığının test edilmesinde anlamlılık düzeyi $\alpha = .05$ olarak kabul edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek için kolmogorov-smirnow testi yapılmıştır. Verilerin her bir değişken için ayrı ayrı normallik durumuna bakılmış ve normal dağılım göstermeyen veriler için non-parametrik testler kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, örgütsel sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algıları tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Örgütsel Sosyalleşme İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Ölçekler ve alt boyutları	N	\bar{X}	SS
Mesleki Yeterlik	350	3,99	,63930
Kişilerarası İlişkiler	350	4,04	,62342
Okul Tarih ve Dili	350	3,60	,88402
Örgüt Politikası	350	4,12	,61549
Amaç Ve Değerlere Uyum	350	4,14	,71443
Toplam örgütsel sosyalleşme	350	3,99	,50422
Birlikte Çalışma Yeterlikleri	350	3,07	,48855

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme düzeylerinin $\bar{X} = 3,99$ puanla “çok katılıyorum” düzeyinde, birlikte çalışma yeterliklerinin ise $\bar{X} = 3,07$ puanla “kısmen doğru” düzeyinde olduğunu söylenebilir. Öğretmen görüşlerinin örgütsel sosyalleşme ölçeğinin tüm alt boyutlarında “çok katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin aritmetik ortalamaları incelendiğinde öğretmenlerin en fazla amaç ve değerlere uyum alt boyutunu en az ise örgüt tarih ve dili alt boyutunu puanladıkları görülmektedir. Aritmetik ortalamalar doğrultusunda öğretmenlerin çalıştıkları örgütlere ait amaç ve değerleri benimsediklerini ancak çalıştıkları örgütün tarihleri ve dilleri hakkında yeterince bilgiye sahip olmadıklarını söylemek mümkündür. Ölçeklerin toplam aritmetik puanları dikkate alındığında öğretmenlerin gerek örgütsel sosyalleşme açısından gerekse birlikte çalışma yeterliği açısından kendilerini yeterli gördükleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, örgütsel sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Örgütsel Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Algılarının Cinsiyet Değişkeni Açısından t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	t	sd	p
Mesleki Yeterlik	Kadın	170	3,81	,299	348	,765
	Erkek	180	3,87			
Kişilerarası İlişk.	Kadın	170	4,18	,242	348	,809
	Erkek	180	4,20			
Okul Tar. Ve Dili	Kadın	170	3,72	-1,98	348	,048
	Erkek	180	3,80			
Örgüt Politikası	Kadın	170	4,08	,647	348	,518
	Erkek	180	4,03			
Amaç ve Değ. Uyum	Kadın	170	4,04	-,443	348	,658
	Erkek	180	4,04			
Birlikte Çalışma Yet.	Kadın	170	3,0873	,287	348	,774
	Erkek	180	3,0722			

Tablo 2 incelendiğinde sadece örgütsel sosyalleşme ölçeğimizin alt boyutu olan okul tarihi ve dili boyutunda kadın öğretmenlerin puanları ile ($\bar{X} = 3,72$) erkek öğretmenlerin puanları arasında ($\bar{X} = 3,80$) anlamlı bir fark söz konusudur. Erkek öğretmenler okulun geleneklerini, okulun geçmişinde yaşanan önemli olayları, okula özgü kullanılan sözcükleri, okulda kullanılan kısaltma kodlarının anlamlarını bilme ile ilgili maddeleri kadın öğretmenlere göre daha fazla puanlamışlardır. Örgütlerde genel itibariyle erkek idarecilerin çalışması ve kadın öğretmenlerin erkek idarecilerle rahat iletişim kuramıyor olması bu sonucun sebebi olarak düşünülebilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliliklerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algılarının yerleşim yeri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Algılarının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

	Yerleşim Yeri	N	\bar{X}	t	sd	p
Mesleki Yeterlik	İl-ilçe Merkezi	239	3,91	2,64	3,194	,002
	Köy-Kasaba	111	3,70			
Kişilerarası İlişk.	İl-ilçe Merkezi	239	4,23	1,73	1,136	,257
	Köy-Kasaba	111	4,10			
Okul Tar. Ve Dili	İl-ilçe Merkezi	239	3,84	2,77	3,154	,002
	Köy-Kasaba	111	3,61			
Örgüt Politikası	İl-ilçe Merkezi	239	4,14	3,58	2,376	,018
	Köy-Kasaba	111	3,87			
Amaç ve Değ.Uyum	İl-ilçe Merkezi	239	4,07	1,01	1,454	,147
	Köy-Kasaba	111	4,01			
Birlikte Çalışma Yet.	İl-ilçe Merkezi	239	3,09	0,95	,958	,339
	Köy-Kasaba	111	3,04			

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme ölçeğinin mesleki yeterlik boyutunda il ve ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerle ($\bar{X} = 3,91$) köy kasabada görev yapan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,70$) görüşleri arasında anlamlı bir fark söz konusudur. İl ve ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin mesleki yeterlik anlamında kendilerini daha yeterli görmeleri il ve ilçe merkezlerinde daha tecrübeli idareci ve öğretmenlerle çalışmalarında kaynaklanabileceği gibi köy ve kasabalarda daha çok yeni atanan öğretmenlerin olmasından kaynaklanabilir. Okul tarih ve dili boyutunda yine il ve ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerle ($\bar{X} = 3,84$) ile köy ve kasabada çalışan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,61$) görüşleri arasında anlamlı fark söz konusudur ($p = .002 < .05$). Bunun sebebi ise köy ve kasaba okullarında öğretmen sirkülasyonunun il ve ilçe merkezlerine göre fazla olmasından kaynaklanabilir. Örgüt politikası boyutunda ise il ve ilçe merkezinde çalışanlarla ($\bar{X} = 4,14$) köy ve kasabada çalışan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,87$) görüşleri arasında anlamlı fark söz konusudur. Sebep olarak köy ve kasaba okullarında personel sayısının az olması sebebiyle informal ilişkilerin il ve ilçe merkezindeki okullara göre fazla olması belli bir örgüt politikasının oluşmasına engel teşkil ettiği düşünülebilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliliğine ilişkin görüşleri arasında, öğretmenlerin çalıştıkları yerleşim yeri değişkeni istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algılarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan kruskal-wallis testi sonuçları tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Algılarının Yaş Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Yaş	N	\bar{X}	sd	χ^2	p	Fark
Mesleki Yeterlik	1.21-30 yaş	122	153,48	2	14,299	,001	1-3
	2.31-40 yaş	138	174,84				
	3.41 yaş ve üzeri	90	206,37				
Kişilerarası İlişk.	1.21-30 yaş	122	171,36	2	1,385	,500	
	2.31-40 yaş	138	172,14				
	3.41 yaş ve üzeri	90	186,26				
Okul Tar. Ve Dili	1.21-30 yaş	122	146,73	2	27,341	,000	1-3
	2.31-40 yaş	138	172,17				
	3.41 yaş ve üzeri	90	219,60				
Örgüt Politikası	1.21-30 yaş	122	158,88	2	6,909	,032	1-3
	2.31-40 yaş	138	177,29				
	3.41 yaş ve üzeri	90	195,29				
Amaç ve Değ.Uyum	1.21-30 yaş	122	159,85	2	4,849	,089	
	2.31-40 yaş	138	180,95				
	3.41 yaş ve üzeri	90	188,37				
Birlikte Çalışma Yet.	1.21-30 yaş	122	167,23	2	4,938	,085	
	2.31-40 yaş	138	190,29				
	3.41 yaş ve üzeri	90	164,04				

Yapılan analiz sonucunda yaş değişkeni mesleki yeterlik boyutunda anlamlı fark ortaya koymaktadır. Anlamlı farkın, 41 yaş ve üzeri yaşa sahip öğretmenlerin görüşleri ile diğer yaş grubundaki öğretmenlerin görüşleri arasında olduğu görülmektedir. Yaş ilerledikçe öğretmenlerin mesleki yeterlik boyutuna ilişkin görüşlerinin doğru orantılı olarak arttığı görülmektedir. Bir diğer anlamlı fark örgüt tarih ve dili boyutundadır. Anlamlı farkın yine, 41 yaş ve üzeri yaşa sahip öğretmenlerin görüşleri ile diğer yaş grubundaki öğretmenlerin görüşleri arasında olduğu görülmektedir. 41 yaş ve üzeri yaş grubundaki öğretmenlerin diğer yaş grubundaki öğretmenlere göre örgüt tarih ve diline daha hâkim olduklarını görmek mümkündür. Yaş faktörü arttıkça örgüt tarihi ve dili boyutuna ilişkin puan ortalamalarının da artması dikkat çekicidir. Örgüt politikası alt boyutu da anlamlı fark ortaya koymaktadır. Anlamlı fark, 21-30 yaş grubundaki öğretmenlerin görüşleri ile 41 yaş ve üzeri yaşa sahip öğretmenlerin görüşleri arasındadır. 21-30 yaş grubundaki öğretmenlerin 41 yaş ve üzeri yaşa sahip öğretmenlere göre çalıştıkları örgütün politikalarını daha az benimsedikleri ya da 41 yaş ve üzeri yaşa sahip öğretmenlerin 21-30 yaş grubundaki öğretmenlere göre çalıştıkları örgütün politikasını daha çok benimsedikleri söylemek mümkündür.

Birlikte çalışma yeterliği açısından ise öğretmenlerin görüşlerinde yaş değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı görülmekle birlikte aritmetik puan ortalamaları incelendiğinde 31-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin diğer yaş grubundaki öğretmenlere göre birlikte çalışma yeterliği açısından kendilerini daha yeterli gördükleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algılarının öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan kruskal-wallis testi sonuçları tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Algılarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	sd	χ^2	p	Fark
Mesleki Yeterlik	1.Ön lisans	30	224,42	2	15,601	,000	1-2
	2.Lisans	299	175,10				
	3.Y.Lisans-doktora	21	111,38				
Kişilerarası İlişk.	1.Ön lisans	30	198,28	2	4,311	,116	
	2.Lisans	299	175,79				
	3.Y.Lisans-doktora	21	138,86				
Okul Tar. Ve Dili	1.Ön lisans	30	233,87	2	12,842	,002	1-2
	2.Lisans	299	172,05				
	3.Y.Lisans-doktora	21	141,29				
Örgüt Politikası	1.Ön lisans	30	218,13	2	6,733	,035	1-2
	2.Lisans	299	172,83				
	3.Y.Lisans-doktora	21	152,67				
Amaç ve Değ. Uyum	1.Ön lisans	30	201,78	2	2,689	,261	
	2.Lisans	299	174,02				
	3.Y.Lisans-doktora	21	158,98				
Birlikte Çalışma Yet.	1.Ön lisans	30	161,62	2	1,590	,451	
	2.Lisans	299	175,33				
	3.Y.Lisans-doktora	21	197,79				

Tablo 5 incelendiğinde öğrenim durumu değişkeninin, mesleki yeterlik boyutunda anlamlı fark ortaya koyduğu görülmektedir. Özellikle dikkat çekici bir noktadır ki öğretmenler, öğrenim durumları yükseldikçe mesleki anlamda kendilerini daha az yeterli bulmaktadırlar. Puan ortalamalarından bunu görmek mümkündür. Mesleki yeterlik boyutundaki farklılık, ön lisans mezunlarıyla, lisans ve yüksek lisans-doktora mezunları arasında ve lisans mezunlarıyla yüksek lisans-doktora mezunları arasındadır. Öğrenim durumu değişkeni, okul tarih ve dili boyutunda da anlamlı fark ortaya koymaktadır. Yine burada da öğrenim durumu yükseldikçe öğretmenlerin okul tarih ve dili boyutuna ilişkin sorulara verdikleri puan ortalamasının düştüğünü görmek mümkündür. Bu boyuttaki farklılık ön lisans mezunu öğretmenlerin görüşleri ile lisans ve yüksek lisans-doktora mezunu öğretmenlerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Örgüt politikası boyutunda anlamlı fark söz konusudur. Bu boyuttaki farklılık da yine ön lisans mezunları ile lisans ve yüksek lisans-doktora mezunları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin öğrenim durumları arttıkça kendilerini geliştirebilecekleri çok daha fazla alan olduğunu görmeleri, öğrenim durumu arttıkça örgüte daha fazla şeyler kazandırabileceklerini düşünmeleri veya örgüt ortamından daha fazla istifade etmeleri gerektiğini düşünmeleri bu sonuçların sebebi olarak düşünülebilir. Bunun yanında anlamlı fark söz konusu olmasa da birlikte çalışma yeterlikleri ölçeğine ilişkin verilen cevapların puan ortalaması incelendiğinde sosyalleşme ölçeğinin tersine öğrenim durumu yükseldikçe öğretmenler birlikte çalışma yeterliği konusunda kendilerini daha yeterli görmektedirler.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algılarının okul türü değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan kruskal-wallis testi sonuçları tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Algılarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Okul Türü	N	\bar{X}	sd	χ^2	p	Fark
Mesleki Yeterlik	1.İlkokul	128	178,98	2	2,254	,324	
	2.Ortaokul	107	163,55				
	3.Lise	115	182,74				
Kişilerarası İlişk.	1.İlkokul	128	172,09	2	,984	,611	
	2.Ortaokul	107	183,55				
	3.Lise	115	171,80				
Okul Tar. Ve Dili	1.İlkokul	128	176,84	2	,037	,982	
	2.Ortaokul	107	174,93				
	3.Lise	115	174,53				
Örgüt politikası	1.İlkokul	128	177,65	2	,396	,820	
	2.Ortaokul	107	178,10				
	3.Lise	115	170,69				
Amaç ve Değ. Uyum	1.İlkokul	128	171,63	2	,543	,762	
	2.Ortaokul	107	181,17				
	3.Lise	115	174,53				
Birlikte Çalışma Yet.	1.İlkokul	128	177,45	2	,092	,955	
	2.Ortaokul	107	175,29				
	3.Lise	115	173,53				

Yapılan analiz sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin okul değişkeni açısından her iki ölçeğe de verdikleri cevaplarda herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır. Bu sonuçtan hareketle öğretmenlerin çalıştıkları okul türünün, gerek örgütsel sosyalleşmeye ilişkin öğretmen görüşlerine gerekse öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin görüşlerine etki eden bir değişken olmadığını söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algılarının branş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan kruskal-wallis testi sonuçları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Algılarının Branş Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Branş	N	\bar{X}	sd	χ^2	p	Fark
Mesleki Yeterlik	1.Okul öncesi ve Sınıf ögrt.	129	180,93	5	6,187	,288	
	2.Türkçe-Edb. ve Sosyal bilimler	73	156,15				
	3.Matematik ve Fen bilimleri	50	180,71				
	4.Yabancı dil	32	174,39				
	5.Görsel sant. Müzik ve Bed. Eğt.	18	215,67				
	6.Meslek dersleri	48	170,59				
Kişilerarası İlişk.	1.Okul öncesi ve Sınıf ögrt.	129	172,46	5	4,092	,536	
	2.Türkçe-Edb. ve Sosyal bilimler	73	160,42				
	3.Matematik ve Fen bilimleri	50	177,61				
	4.Yabancı dil	32	184,23				
	5.Görsel sant. Müzik ve Bed. Eğt.	18	182,19				
	6.Meslek dersleri	48	196,07				
Okul Tar. Ve Dili	1.Okul öncesi ve Sınıf ögrt.	129	177,40	5	12,980	,024	2-4
	2.Türkçe-Edb. ve Sosyal bilimler	73	150,23				2-6
	3.Matematik ve Fen bilimleri	50	165,53				3-6
	4.Yabancı dil	32	200,38				
	5.Görsel sant. Müzik ve Bed. Eğt.	18	158,06				
	6.Meslek dersleri	48	209,18				
Örgüt politikası	1.Okul öncesi ve Sınıf ögrt.	129	178,38	5	10,158	,071	
	2.Türkçe-Edb. ve Sosyal bilimler	73	155,33				
	3.Matematik ve Fen bilimleri	50	166,23				
	4.Yabancı dil	32	195,67				
	5.Görsel sant. Müzik ve Bed. Eğt.	18	148,64				
	6.Meslek dersleri	48	204,71				
Amaç ve Değ.Uyum	1.Okul öncesi ve Sınıf ögrt.	129	171,98	5	7,252	,203	
	2.Türkçe-Edb. ve Sosyal bilimler	73	160,75				
	3.Matematik ve Fen bilimleri	50	163,17				
	4.Yabancı dil	32	193,89				
	5.Görsel sant. Müzik ve Bed. Eğt.	18	194,92				
	6.Meslek dersleri	48	200,68				
Birlikte Çalışma Yet.	1.Okul öncesi ve Sınıf ögrt.	129	177,66	5	7,166	,209	
	2.Türkçe-Edb. ve Sosyal bilimler	73	180,25				
	3.Matematik ve Fen bilimleri	50	145,30				
	4.Yabancı dil	32	165,52				
	5.Görsel sant. Müzik ve Bed. Eğt.	18	195,58				
	6.Meslek dersleri	48	193,05				

Yapılan analiz sonucunda, örgütsel sosyalleşme ölçeğinin örgüt tarih ve dili alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri branş değişkeni açısından anlamlı fark ortaya koymaktadır. Anlamlı farkın; Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, sosyal bilimler branşlarında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile yabancı dil ve meslek dersleri öğretmenlerinin görüşlerinden kaynaklandığı görülmektedir. Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, sosyal bilimler alanındaki öğretmenlerin branşlarından kaynaklı olarak örgüt tarih ve dili adına beklentilerinin yüksek olması bu farkın bir sebebi olarak düşünülebilir. Bir diğer fark ise

matematik ve fen bilimleri branşlarındaki öğretmenlerin görüşleri ile meslek dersleri öğretmenlerinin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Meslek dersi öğretmenlerinin genellikle meslek liselerinde ve bir çoğunluğunun uzun yıllardır aynı kurumda çalışıyor olması bu sonuca sebep olarak düşünülebilir.

Birlikte çalışma yeterliği ölçeğinde ise branş değişkeni açısından öğretmen görüşleri incelendiğinde anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Puan ortalamaları incelendiğinde, birlikte çalışma yeterliği ölçeğini; görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve meslek dersleri öğretmenlerinin diğer branşlardaki öğretmenlerden yüksek puanladıklarını görmek mümkündür. Bu branşlarda atölye ortamından çalışılması ve grup etkinliklerinin diğer branşlardan daha fazla olması, bu sonucun bir sebebi olarak düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algılarının kıdem yılı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan kruskal-wallis sonuçları tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Algılarının Kıdem Yılı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal-Wallis Sonuçları

	Kıdem	N	\bar{X}	sd	χ^2	p	Fark
Mesleki Yeterlik	1.1–5 yıl	93	154,97	4	16,272	,003	1-5
	2.6–10 yıl	91	165,32				2-5
	3.11–15 yıl	70	177,44				3-5
	4.16–20 yıl	40	179,43				4-5
	5. 21 yıl üzeri	56	220,91				
Kişilerarası İlişk.	1.1–5 yıl	93	179,49	4	1,711	,789	
	2.6–10 yıl	91	165,74				
	3.11–15 yıl	70	171,83				
	4.16–20 yıl	40	182,75				
	5. 21 yıl üzeri	56	184,14				
Okul Tar. Ve Dili	1.1–5 yıl	93	140,91	4	27,061	,000	1-3
	2.6–10 yıl	91	165,97				1-4
	3.11–15 yıl	70	181,49				1-5
	4.16–20 yıl	40	200,04				2-5
	5. 21 yıl üzeri	56	223,41				3-5
Örgüt politikası	1.1–5 yıl	93	161,61	4	8,403	,078	
	2.6–10 yıl	91	162,83				
	3.11–15 yıl	70	188,94				
	4.16–20 yıl	40	176,05				
	5. 21 yıl üzeri	56	201,96				
Amaç ve Değ.Uyum	1.1–5 yıl	93	156,08	4	8,725	,068	
	2.6–10 yıl	91	169,62				
	3.11–15 yıl	70	193,89				
	4.16–20 yıl	40	171,94				
	5. 21 yıl üzeri	56	196,87				
Birlikte Çalışma Yet.	1.1–5 yıl	93	167,95	4	5,263	,261	
	2.6–10 yıl	91	173,93				
	3.11–15 yıl	70	199,56				

4.16–20 yıl	40	168,79
5. 21 yıl üzeri	56	165,31

Yapılan analiz sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme ölçeğinin alt boyutu olan mesleki yeterlik boyutunda kıdem yılı değişkeni açısından anlamlı fark bulunmuştur. Anlamlı farkın; 21 yıl üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmen görüşleri ile 1–5 yıl, 6–10 yıl, 11–15 yıl ve 16–20 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşlerinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle, 21 yıl üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin kendilerini diğer kıdem grubundaki öğretmenlere göre mesleki anlamda daha yeterli gördüklerini söylemek mümkündür. Kıdem yılı arttıkça mesleki yeterlik boyutuna verilen cevapların puan ortalamalarının da doğru orantılı olarak artması dikkat çekici bir sonuçtur. Örgüt tarih ve dili boyutunda da anlamlı fark söz konusudur. Örgüt tarih ve dili alt boyutunda anlamlı fark ise 1–5 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmen görüşleri ile 11–15 yıl, 16–20 yıl ve 21 yıl üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplardan kaynaklanmaktadır. 1–5 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin kurumda yeni olmaları sebebiyle örgüt tarih ve diline ilişkin yeterli bilgiye sahip olamamaları bu sonucun bir sebebi olarak düşünülebilir. Bir diğer fark ise 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmen görüşleri ile 6–10 yıl ve 11–15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasındadır. Okul tarih ve dili alt boyutunda da öğretmen görüşleri ile kıdem yılı arasında doğru orantı dikkat çekicidir. Kıdem yılı arttıkça okul tarih ve dili alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin de arttığı görülmektedir.

Kıdem değişkeni birlikte çalışma yeterliği ölçeğinde anlamlı fark ortaya koymasa da 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliliği açısından kendilerini diğer kıdem grubundaki öğretmenlerden daha yeterli gördükleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin algıları arasındaki ilişki dağılımında spearman rho korelasyon katsayısından yararlanılmış olup ilişki dağılımı tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Sosyalleşme Düzeyleri İle Birlikte Çalışma Yeterliklerine İlişkin Algıları Arasındaki İlişki Dağılımı

Değişken	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.Mesleki Yeterlik	1					
2.Kişilerarası İlişkiler	,372**	1				
3.Okul Tarih ve Dili	,316**	,367**	1			
4.Örgüt Politikası	,439**	,506**	,546**	1		
5.Amaç Ve Değerlere Uyum	,349**	,518**	,365**	,475**	1	
6.Birlikte Çalışma Yeterliği	,140**	,343**	,188**	,205**	,357**	1

** p<,01

Tablo 9’da örgütsel sosyalleşme ölçeğinin alt boyutları ile birlikte çalışma yeterlikleri ölçeğinin ilişki dağılımı gösterilmiş olup boyutlar arasında pozitif ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Birlikte çalışma yeterliği ile örgütsel sosyalleşme ölçeğinin mesleki yeterlik boyutu ($r=,140$, $p<.01$), okul tarih ve dili boyutu ($r=,188$, $p<.01$) ve örgüt politikası boyutu ($r=,205$, $p<.01$) arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki mevcuttur. İlişki düşük düzeyde olsa da öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliğinin artması ile mesleki yeterliklerinin, çalıştıkları örgütlere ait tarih ve dile hâkimiyetlerinin, çalıştıkları örgütlerin politikalarını benimseme düzeylerinin arttığını söylemek mümkündür.

Yine Birlikte çalışma yeterliği ölçeğiyle örgütsel sosyalleşme ölçeğinin kişilerarası ilişkiler boyutu ($r=,343, p<.01$), amaç ve değerlere uyum boyutu ($r=,357, p<.01$) arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki mevcuttur. Öğretmenlerin birlikte çalışma yeterlikleri arttıkça kişilerarası ilişkilerinin arttığını, çalıştıkları örgüte ait amaç ve değerleri benimseme düzeylerinin arttığını söylemek mümkündür. Ya da öğretmenlerin örgüte ait amaç ve değerleri benimseme düzeylerinin ve kişilerarası ilişkilerinin artması ile öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliği artmaktadır denilebilir.

Sonuçlar ve Öneriler

Bireyler meslek hayatının içerisine girdikçe buldukları örgüt içerisinde diğer çalışanlarla etkileşmek ve sosyalleşmek zorundadırlar. Ancak her bireyin bireysel farklılıklarından dolayı aktif olarak etkileşimde bulunması mümkün olmayabilir ya da istemeyebilir. Bunun yanında iş hayatının gereği olan birlikte çalışma, üretme, çözüm bulma gibi süreçler istenmeden de olsa mesleki olarak sosyalleşmeyi getirir (Cirhinlioğlu, 2000). Bu araştırmada öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme ile birlikte çalışma yeterliklerine ilişkin görüşleri öncelikle kişisel değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Cinsiyet değişkeni temel alınarak yapılan analiz sonucunda örgütsel sosyalleşme ölçeğinin alt boyutu olan okul tarih ve dili alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiş olup erkek öğretmenlerin çalıştıkları okulların tarih ve dillerine kadın öğretmenlere göre daha hâkim oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Argon (2011), Elci (2008), Garip (2009), Kuşdemir (2005), Mutlu (2008), Özkan (2005) ve Yıldız'ın (2012) araştırma sonuçları, erkek öğretmenlerin sosyalleşme düzeylerine ilişkin algılarının kadın öğretmenlerden daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer yandan Erdoğan (2012) ise öğretmenlerin kişilerarası ilişkiler, politika, amaç ve değerlere uyum boyutlarında ve örgütsel sosyalleşmelerine ilişkin algılarının genelinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını ancak mesleki yeterlik algısında kadın öğretmenlerin ortalamasının daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Sosyal Kimlik Teorisine göre bireyler kendilerini ve diğerlerini örgüt üyeliği, cinsiyet, yaş gibi sosyal kategorilere göre sınıflandırma eğilimindedir (Tajfel ve Turner, 1986).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliliklerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Arslan ve Sünbül (2006) ile Duman, Göçen ve Duran (2013) tarafından yapılan çalışmada da kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Öğretmenlerin çalıştıkları yerleşim yeri değişkeni açısından yapılan değerlendirmede mesleki yeterlik, okul tarih ve dili, örgüt politikası boyutlarında anlamlı fark tespit edilmiştir. Mesleki yeterlik boyutunda il ve ilçe merkezinde çalışan öğretmenler köy ve kasabada çalışan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli görmektedirler. Okul tarih ve dili boyutunda da yine il ve ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin köy ve kasabada görev yapan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli gördüklerini söylemek mümkündür. Son olarak ise örgüt politikası boyutunda il ve ilçe merkezinde görev yapan öğretmenler kendilerini köy ve kasabada görev yapanlara göre çalıştıkları kurumun örgüt politikasına daha hâkim görmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliliğine ilişkin görüşleri arasında öğretmenlerin çalıştıkları yerleşim yeri değişkeni istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturamamıştır.

Yaş değişkeni; mesleki yeterlik, okul tarih ve dili ile örgüt politikası alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark ortaya koymaktadır. Mesleki yeterlik ve okul tarih ve dili alt boyutlarında 41 yaş ve üzeri yaşa sahip öğretmenlerin diğer yaş grubundaki öğretmenlere göre kendilerini mesleki olarak daha yeterli gördükleri ve çalıştıkları örgütün tarih ve diline diğer yaş grubundaki öğretmenlerden daha hakim

oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Örgüt politikası alt boyutunda ise 41 yaş ve üzeri yaşa sahip öğretmenlerin çalıştıkları örgütün politikalarını 21-30 yaş grubundaki öğretmenlerden daha çok benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Örgüt politikası alt boyutunda da öğretmen görüşlerinin yaşla doğru orantılı olarak arttığını görülmektedir. İlgili literatür (Çalışkan, 2009; Çapar, 2007; Yıldız, 2012) incelendiğinde benzer sonuçlar göze çarpmaktadır. Yaş değişkenini fark oluşturan bir değişken olarak bulmayan çalışmalarda (Argon, 2011; Mutlu, 2008) bulunmaktadır. Birlikte çalışma yeterliği açısından ise öğretmenlerin görüşlerinde yaş değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı görülmekle birlikte aritmetik puan ortalamaları incelendiğinde, 31-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin diğer yaş grubundaki öğretmenlere göre birlikte çalışma yeterliği açısından kendilerini daha yeterli gördükleri söylenebilir.

Öğrenim durumu değişkeni; mesleki yeterlik, örgüt tarih ve dili, örgüt politikası boyutlarında anlamlı fark oluşturmaktadır. Özellikle dikkat çekici bir noktadır ki öğretmenlerin öğrenim durumları yükseldikçe mesleki anlamda kendilerini daha az yeterli bulmaktadırlar. Yine okul tarih ve dili boyutunda öğrenim durumu yükseldikçe öğretmenlerin okul tarih ve dili boyutuna ilişkin soruları düşük puanladıklarını görülmektedir. Örgüt politikası alt boyutunda da öğrenim durumu değişkeni anlamlı fark ortaya koymaktadır. Öğrenim durumu yükseldikçe öğretmenlerin örgüt politikasına ilişkin puanlamalarının düştüğünü görmek mümkündür. Bu sonuçlardan hareketle, örgütlerin sosyal yapılarının eğitim düzeyi yüksek öğretmenlerin beklentilerini karşılayamadığı sonucuna ulaşılabilir. Bunun yanında birlikte çalışma yeterlikleri ölçeğine ilişkin verilen cevapların puan ortalaması incelendiğinde örgütsel sosyalleşme ölçeğinin aksine öğrenim durumu yüksek olan öğretmenler birlikte çalışma yeterliği konusunda kendilerini daha yeterli görmektedirler. Demirel de (2014) çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okul değişkeni açısından her iki ölçeğe de verdikleri cevaplarda herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak okul değişkeninin öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmeleri ve birlikte çalışma yeterlikleri üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme ölçeğinin örgüt tarih ve dili alt boyutuna ilişkin vermiş oldukları puanlar branş değişkeni açısından anlamlı fark ortaya koymuştur. Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, sosyal bilimler branşlarında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile yabancı dil ve meslek dersleri öğretmenlerinin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, sosyal bilimler alanındaki öğretmenlerin örgüt tarih ve dili adına beklentilerinin yüksek olması bu farkın bir sebebi olarak düşünülebilir. Bir diğer fark ise, matematik ve fen bilimleri branşlarındaki öğretmenlerin görüşleri ile meslek dersleri öğretmenlerinin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Meslek dersi öğretmenlerinin genellikle meslek liselerinde ve bir çoğunluğunun uzun yıllardır aynı kurumda çalışıyor olması bu sonucun bir sebebi olarak düşünülebilir. Birlikte çalışma yeterliği ölçeğinde ise branş değişkeni açısından öğretmen görüşleri incelendiğinde anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu sonuç Demirel'in (2014) çalışması ile paralellik göstermektedir.

Örgütsel sosyalleşme ölçeğinin alt boyutu olan mesleki yeterlik ve örgüt tarih ve dili alt boyutunda kıdem yılı değişkeni anlamlı fark ortaya koymaktadır. Mesleki yeterlik alt boyutunda anlamlı farkın 21 yıl üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri ile diğer kıdem gruplarındaki öğretmenlerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. 21 yıl üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin kendilerini mesleki anlamda diğer kıdem grubundaki öğretmenlerden daha yeterli gördükleri söylenebilir. Kıdem yılı arttıkça mesleki yeterlik boyutuna verilen cevapların puan ortalamalarının da doğru orantılı olarak arttığı görülmektedir. Örgüt tarih ve dili alt boyutunda anlamlı fark ise 1-5 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmen görüşleri ile 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin kurumda yeni olmaları sebebiyle örgüt tarih ve diline ilişkin yeterli bilgiye sahip olamaması bu konuya sebep olarak düşünülebilir. Bir diğer fark ise 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmen görüşleri ile 6-10 yıl ve 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmen görüşleri arasındadır. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler diğer kıdem grubundaki öğretmenlere göre okul tarih ve dili açısından yeterli düzeyde

bilgiye sahip olduklarını düşünmektedirler. İlgili literatür (Çalışkan, 2009; Çapar,2007; Elci, 2008; Özkan, 2005) incelendiğinde kıdemi fazla olan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme düzeylerinin fazla olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırma bulgusu ilgili literatürle benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin sosyalleşme algılarında meslekteki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık olduğuna ilişkin bulgular, çeşitli çalışmaların (Argon, 2011, Çalışkan, 2009; Çapar 2007; Elci, 2008; Erdoğan 2012; Özkan, 2005) bulguları ile paralellik göstermektedir. Kıdemi fazla olan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme düzeylerinin de fazla olduğu görülmektedir. Kıdem değişkeni birlikte çalışma yeterliğine ilişkin görüşlerde istatistiksel olarak fark yaratmamakla birlikte 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliği açısından kendilerini diğer kıdem grubundaki öğretmenlerden daha yeterli gördükleri söylenebilir. İlgili literatür incelendiğinde (Arslan ve Sünbül, 2006; Kurt, 2009) tarafından yapılan çalışmalarda da 6-10 yıl kıdem grubundaki öğretmenlerin algıladıkları kolektif yeterlik düzeyi 21 yıl ve üzeri öğretmenlerin yanı sıra, 11-15 yıl kıdem grubundaki öğretmenlerden ve 16-20 yıl kıdem grubundaki öğretmenlerden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur.

Birlikte çalışma yeterliği ölçeği ile örgütsel sosyalleşme ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde tüm boyutlarda düşük ve orta düzeyde ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki yeterlik, okul tarih ve dili ve örgüt politikası alt boyutlarında düşük, kişilerarası ilişkiler ve örgüt amaç ve değerlerine uyum alt boyutlarında ise birlikte çalışma yeterlikleri ölçeğiyle orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Buradan hareketle, öğretmenler açısından iyi geçirilen bir örgütsel sosyalleşme sürecinin, birlikte çalışma yeterliklerine olumlu katkı sağlayacağı; iyi geçirilmeyen örgütsel sosyalleşme sürecinin ise birlikte çalışma yeterliklerine olumsuz katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu sonuç Demirel'in (2014) çalışması ile benzerlik göstermektedir.

Çalışma genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterlilikleri kişisel değişkenlerden etkilendiği gibi etkilenmediği durumlar da gözlenmiştir. Milliyet, sınıf, cinsiyet, din, meslek birer sosyal sınıflandırmadır. Kendilerini, aynı kategoriye dâhil edenler ya da bunu paylaşan ve hissedenenler aynı sosyal kategori ile belirlenmiş sosyal grubun üyesidirler. Bireyler birer kadın ve erkek ya da farklı mesleklerden olmalarına göre ya da farklı kültürlerin mensubu olarak birbirlerini tanırlar ve bu durum şahıs kimliğinden sosyal kimliğe geçişi beraberinde getirir (Sözen, 1991). Sosyalleşen ve sosyal kimlik edinen bireyler aynı yönde düşündükleri, aynı gruplarda ve örgütlerde birlikte çalışmak durumunda oldukları bireylerle sürekli bir etkileşime maruz kalmaktadırlar. Bu maruz kalma sonucunda bireyler kendilerini geliştirmektedir. Bu gelişme öncelikle bireysel fayda sağlamasına rağmen bütünde toplumların yararınadır. Bu nedenle öğretmenlerin sosyalleşme düzeyleri arttıkça birlikte çalışma yeterliliklerinin de artabileceğini düşünmek yanlış olmayacaktır.

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Mesleğe yeni başlayan öğretmenler için etkili sosyalleşme düzeylerinin arttırılması için eğitim ve uygulama aşamaları değerlendirilmelidir.
2. Örgüt tarihi ve dilinin yeni öğretmenlere tanıtılması amacıyla okul yöneticileri, tayini çıkan veya emekli olan öğretmenlerin de katıldığı tanışma toplantıları veya okul çayları düzenlemelidir.
3. Öğretmenlerin okulun amaç ve değerlerine uyum sağlaması ve benimsemesi sağlanmalıdır.
4. Öğretmenlerin birlikte çalışma yeterliği hizmet içi eğitimler yolu ile arttırılmalıdır.

Kaynakça

- Argon, T. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 197-207.
- Arslan, C. ve Sünbül, A. M. (2006). Öğretmenlerin birlikte çalışma yeterlikleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 25-36. (08.04.2015 tarihinde http://sbd.ogu.edu.tr/makaleler/7_1_Makale_2.pdf adresinden erişildi).
- Balcı, A. (2000). *Örgütsel sosyalleşme: kuram, strateji ve taktikler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (11. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cirhinlioğlu, Z. (2000). *Meslekler ve sosyolojisi*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Çalık, C. (2006). Örgütsel sosyalleşme sürecinde eğitimin değişen rolü ve önemi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 1-10.
- Çalışkan, İ. G. (2009). *Öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmelerinin okul yöneticilerinin liderlik tarzlarına ilişkin algılarına göre incelenmesi: özel eğitim öğretmenleri örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çapar, D. (2007). *İlköğretim okulu sınıf ve branş öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Çiftçi, S., Meydan, A., Koçyiğit, S. ve Kayılı, G. (2011). Sınıf öğretmenlerinin birlikte çalışma durumlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 211-224.
- Demirel, S. (2014). *Öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme ve özdeşleşme düzeyleri ile birlikte çalışma yeterlikleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Duman, B., Göçen, G. ve Duran, V. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin kolektif yeterlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı (1), 144-155.
- Elci, D. (2008). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erdoğan, U. (2012). *İlköğretim okullarının bürokratik yapıları ile öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişki (Malatya ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ergün, E. ve Taşgit, Y. E. (2011). Örgütsel sosyalleşme taktiklerinin sosyalleşme çıktıları üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 97-111.
- Garip, N.C. (2009). *Okul yöneticilerinin, göreve yeni başlayan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde, sosyalleştirme stratejilerini kullanma düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Gruman, J. A., Saks, A. M. ve Zweig, D. I. (2006). Organizational socialization tactics and new comer proactive behaviors: An integrative study. *Journal of Vocational Behavior*, 69(1), 90-104.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kartal, S. (2003). *İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme düzeyleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kartal, S. (2008). Eğitim çalışanlarının örgütsel sosyalleşmelerinde ilköğretim okulu yöneticilerinin katkıları ve iki örnek olay. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 75-88.
- Kurt, T. (2009). *Okul müdürlerinin dönüştürücü ve işlemci liderlik stilleri ile öğretmenlerin kolektif yeterliği ve öz yeterliği arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kuşdemir, Y. (2005). *İlköğretim okulu müdürlerinin öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde sosyalleştirme becerilerini kullanma becerileri (Kırıkkale ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Küçükgöde, V. (2005). *Çukurova Üniversitesi ziraat fakültesi öğretim üyelerinin örgüt iklimi hakkındaki düşünceleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Memduhoğlu, H.B. (2008). Örgütsel sosyalleşme ve Türk eğitim sisteminde örgütsel sosyalleşme süreci. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 137-153.
- Morrison, E. W. (1993). Longitudinal study of the effects of information seeking on new comer socialization. *Journal of Applied Psychology*, 78(2), 173.
- Mutlu, B. (2008). *İstanbul ortaöğretim okullarında okul kültürü ve öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmeleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, Y. (2005). *Örgütsel sosyalleşme sürecinin öğretmenlerin örgüte bağlılıklarına etkisi (Ordu ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sözen, E. (1991). Sosyal kimlik kavramının sosyolojik ve sosyal psikolojik bir incelemesi. *Sosyoloji konferansları*, 23,93-108. (08.04.2015 tarihinde <http://journals.istanbul.edu.tr/iusoskon/article/download/1023006707/1023006229> adresinden erişildi).
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1986). The social identity theory of inter group behavior. S. Worchel ve W. G. Austin (eds.). *Psychology of inter group relations* (2.baskı) içinde (ss. 7-24). Chicago: Nelson-Hall. (08.04.2015 tarihinde <http://faculty.kent.edu/updegraffj/gradsocial/readings/tajfel.pdf> adresinden erişildi).
- Ünlü, H., Sünbül, A. M. ve Aydos, L. (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin birlikte çalışma yeterlikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 184.
- Van Maanen, J. (1978). People processing: Strategies of organizational socialization. *Organizational Dynamics*. 7(1), 18-36.
- Van Maanen, J. ve Schein, E. (1979). Towards a theory of organizational socialization. B.M. Staw (ed.). *Research in organizational behavior* içinde (ss.209-264). Greenwich: JAI Press.
- Vural, B. (2004). *Yetkin-ideal vizyoner öğretmen* (2. Baskı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yıldız, K. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin örgütsel sosyalleşme sürecinde sosyalleştirme stratejilerini kullanma düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 333-355.